

30.3.2026

Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto valtiovarainministeriön 26.3.2026 esittämistä rahoituslakiesityksen päivitetystä vaikutusarvioista

Valtiovarainministeriö on ilmoittanut, että hyvinvointialueilla on mahdollisuus lausua 26.3.2026 julkaistusta rahoituslakiesityksen päivitetystä vaikutusarvioista.

Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto:

Uudet vaikutusarviot ja niihin liitetty lakiesityksen muutosehdotukset tulivat nähtäväksi iltapäivällä 26.3.2026. Lausuntoaikaa annettiin aluksi seuraavan päivään asti.

Jälkikäteen lisääaikaa on annettu 30.3.2026 klo 12.00 asti. Aikataulu näin isoon kokonaisuuden esitettyjen merkittävien muutoksien analysointiin, ja sen pohjalta lausunnon antamiseen, on mahdottoman lyhyt. Esitetyt muutokset ovat alueittain kymmenien miljoonien eurojen suuruisia, ja ne vaikuttavat merkittävästi asukkaille annettavien palveluiden määrään ja laatuun. Tällaiset esitykset vaativat uuden lausuntokierroksen, jossa hyvinvointialueille annetaan todellinen mahdollisuus antaa lausunto normaalin sisäisen valmisteluprosessinsa kautta.

Esityksellä on entisestään haluttu kaventaa hyvinvointialueiden keskinäisiä eroja niiden taloudellisessa tilanteessa. Hyvinvointialueiden talouden eriytymistä voidaan ja tulisi kuitenkin kaventaa monilla muilla toimilla kuin rahoitusmallilla, kuten esimerkiksi alueiden omalla päätöksentekokyvyllä, riittävän laaja-alaisilla reformisuunnitelmilla ja niiden toimeenpanolla, tai arviointimenettelyillä.

Kuten laskelmista näkyy, muuttaisi kahden vuoden huomioiminen diagnooseissa merkittävästi hyvinvointialueiden rahoituksen jakoa. On selvää, että diagnoosit eivät ole vielä valtakunnallisesti yhtenäisesti kirjattuja. Tästä on saatu lukea mm. juuri valmistuneesta Ulla-Mari Kinnusen ja Tomi Voutilaisen raportista sote-diagnoositietojen kirjaamisesta. Siksi on tässä vaiheessa perusteltua, että mukaan huomioitaisiin vain yhden vuoden diagnoositiedot. Tulevaisuudessa kirjaamistapojen

kehittyessä yhtenäisimmiksi, tulisi kuitenkin harkita vähintään kahden vuoden tietojen hyödyntämistä laskennassa.

Pidämme kohtuuttomana siirtymätasauksen säästöjen kohdentumista myös sellaisille alueille, jotka eivät ole enää olleet edes siirtymätasauksen piirissä. Näin toimittaessa on tosiasiassa kyse rahoituksen kokonaistason leikkauksesta, ja se olisi läpinäkyvämpää käsitellä myös vastaavalla sanoituksella. Tasaisesti alueille kohdennettu siirtymätasauksen säästö olisi voitu tehdä mielekkäämmin esimerkiksi siten, että koko säästötarve olisi kohdennettu sellaisille hyvinvointialueille, jotka saavat pysyvää siirtymätasauslisää, mutta eivät sitä tosiasiassa palveluiden tuottamiseensa tarvitse.

Pysyvän siirtymätasauksen porrastusmuutokset ovat sinällään positiivinen suuntaus, koska ne vähentävät pysyviä siirtymätasauksia, mutta senkin osalta olisi kuitenkin mielekkäämpää, että pysyviä siirtymätasauksia ei jäisi lainkaan, vaan rahoitus perustuisi suoraan laskennalliseen laskentamalliin. Jos pysyvä siirtymätasaus jätetään jäljelle, sen olisi perustellumpaa perustua hyvinvointialueaikaisiin kustannustietoihin, eikä vuoden 2022 epävalideihin pohjatietoihin. Nyt vuoden 2022 tietoihin nojattaessa epävakaaaksi todettu pohjatieto jää aiheuttamaan pysyviä rahoituksen siirtoja pitkälle tulevaisuuteen.

Pirkanmaan hyvinvointialue korostaa, että tarvemallin tietopohjan ja tarvetekijöiden laajentamista tärkeämpää on tarvemallin oikeellisuuden kehittäminen.

Uudet vaikutusarviot osoittavat myös, kuinka hauras nykyisen tietopohjan laatu on. Nykyiseen rahoituslakiin pohjautuvien laskentamallien pienilläkin muuttujien käytön muutoksilla saadaan isoja eroja hyvinvointialueiden välisessä rahoituksen määrittämisessä. Rahoitusmallista tulisi saada vakaampi ja oikeudenmukaisempi.

Nyt esitettyjen vaikutusarvioiden laskennat osoittavat niin suuria taloudellisia vaikutuksia useiden hyvinvointialueiden rahoitukseen, ettei niiden toteuttaminen ole mahdollista ilman, että rahoitusvähennykset huomioidaan substanssilainsäädännössä muutoksina ja kevennyksinä, jotka mahdollistavat vastaavien säästöjen tekemisen.

Kuulemisen prosessi ei täytä hyvän hallinnon edellytyksiä ja on täten omiaan aiheuttamaan hyvällä suunnittelulla vältettävissä olevia jännitteitä hyvinvointialuiden ja niitä ohjaavien ministeriöiden välillä. Hyvinvointialueilla on pystyttävä käsittelemään poliittisesti vastaavan kaltaisia, suuria ja pitkälle tulevaisuuteen ulottuvia uudistuksia. Kyseisen prosessin aikataulu teki tämän lähes mahdottomaksi.

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallituksen puolesta

Tampereella 30.3.2026

Marina Erhola
hyvinvointialuejohtaja
Pirkanmaan hyvinvointialue